

МОНІТОРИНГ ПОРУШЕННЯ ЦИФРОВИХ ПРАВ В УКРАЇНІ

Аналітичний звіт

Період моніторингу – Листопад 2021 року

I. ПОРУШЕННЯ ЦИФРОВИХ ПРАВ ЗАГАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ (порушення, які мають вплив на необмежене коло осіб)

---

1. Доступ до інтернету. Недотримання принципу “законності” обмеження права на свободу вираження поглядів

1) Блокування веб-ресурсів в позасудовому порядку

Продовжують діяти Укази Президента України, якими введено в дію рішення РНБО щодо блокування веб-ресурсів, а саме:

- від 30 жовтня 2021 №556/2021 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)»¹ застосовано такий вид санкцій, як заборона Інтернет-провайдерам надання послуг з доступу користувачам мережі Інтернет до ресурсів/сервісів 9-ти підприємств, у тому числі до **одного** з їх субдоменів, **6-ти** сторінок у соціальних месенджерах та **3-х** електронних поштових скриньок, а всього до **10-ти веб-ресурсів**;

- від 21 серпня 2021 року №379/2021 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року “Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)»² застосовано “інші санкції, що відповідають принципам їх застосування, встановленим цим Законом” у виді блокування інтернет-провайдерами доступу до **14 (чотирнадцяти)** веб-ресурсів, у тому числі до їх субдоменів;

- від 21 серпня 2021 року №378/2021 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року “Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)»³ застосовано “інші санкції, що відповідають принципам їх застосування, встановленим цим Законом” у виді заборони інтернет-провайдерам надавати послуги з доступу користувачам мережі Інтернет до **8 (восьми)** веб-ресурсів/сервісів, в т.ч. до субдоменів;

---

¹ <https://www.president.gov.ua/documents/5562021-40497>

² <https://www.president.gov.ua/documents/3792021-39757>

³ <https://www.president.gov.ua/documents/3782021-39753>

- від 20 серпня 2021 року №376/2021 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року “Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”⁴ накладено “інші санкції, що відповідають принципам їх застосування, встановленим Законом України “Про санкції” у виді блокування інтернет-провайдерів доступу до **5 (п’яти) веб-ресурсів**, у тому числі до їх субдоменів;

- від 20 серпня 2021 року №375/2021 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року “Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”⁵ накладено “інші санкції, що відповідають принципам їх застосування, встановленим цим Законом” у виді блокування інтернет-провайдерів доступу до **13 (тринадцяти) веб-ресурсів**, у тому числі до їх субдоменів;

- від 23 липня 2021 року №304/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 16 липня 2021 року “Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”⁶ застосовано такий вид санкцій, як заборона Інтернет-провайдерів на надання послуг з доступу користувачам мережі Інтернет до **12 (дванадцяти) веб-сайтів**;

- від 24 червня 2021 року №266/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 червня 2021 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”⁷ застосовано такий вид санкцій, як блокування інтернет-провайдерів доступу до ресурсів, у тому числі до їх субдоменів до **62 (шестидесяти двох) веб-сайтів**;

- від 24 червня 2021 року №265/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 червня 2021 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”⁸ заблоковано ще **15 (п’ятнадцять) веб-сайтів**;

- від 21 травня 2021 року №203/2021⁹ “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року “Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”, яким застосовано такий вид санкцій, як “інші санкції, що відповідають принципам їх застосування, встановленим Законом” (мається на увазі Закон України “Про санкції”), а саме: **блокування Інтернет-провайдерів** доступу до низки веб-ресурсів, у тому числі до їх субдоменів, яким заблоковано **468 веб-ресурсів**;

- від 03 квітня 2021 № 140/2021¹⁰ “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 квітня 2021 року “Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”, яким заблоковано доступ до **2-х (двох) веб-ресурсів** та інших доменів, які будуть використовуватися однією з російських юридичних осіб;

- від 23 березня 2021 №109/2021¹¹ «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 березня 2021 року «Про застосування, скасування і внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», яким заблоковано доступ до **20 (двадцяти) веб-ресурсів**;

- від 14 травня 2020 року № 184/2020, “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2020 року “Про застосування, скасування і внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)”, яким застосовуються, скасовуються і вносяться зміни до персональних спеціальних економічних та інших

---

⁴ <https://www.president.gov.ua/documents/3762021-39745>

⁵ <https://www.president.gov.ua/documents/3752021-39741>

⁶ <https://www.president.gov.ua/documents/3042021-39449>

⁷ <https://www.president.gov.ua/documents/2662021-39265>

⁸ <https://www.president.gov.ua/documents/2652021-39261>

⁹ <https://www.president.gov.ua/documents/2032021-38949>

¹⁰ <https://www.president.gov.ua/documents/1402021-38381>

¹¹ <https://www.president.gov.ua/documents/1092021-37481>

обмежувальних заходів (санкцій), запропонованих Кабінетом Міністрів України і Службою безпеки України¹². В такий спосіб заблоковано **240 веб-ресурсів**.

Ці Укази продовжують неодноразово критиковану практику блокування веб-сайтів на підставі Указів Президента України від 15.05.2017 року № 133/2017¹³, від 14.05.2018 року №126/2018¹⁴ та від 19.03.2019¹⁵, на що вже зверталась увага у аналітичних звітах за результатами Моніторингу порушень цифрових прав в Україні¹⁶.

Загалом в наведений спосіб **наразі заблоковано 697 веб-ресурсів**¹⁷.

Не аналізуючи змісту веб-ресурсів, доступ до яких обмежено на підставі Указів Президента вважаємо за необхідне звернути увагу на незаконність застосованого до них способу обмеження доступу, який не відповідає вимогам принципів “законності” та “передбачуваності” відповідно до частини 2 статті 10 Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Таким чином, у звітний період **зафіксовано 12 (дванадцять) фактів порушення цифрових прав загального характеру** у вигляді обмеження доступу до інтернету шляхом блокування веб-ресурсів в позасудовому порядку, в результаті яких заблоковано доступ до **697 веб-ресурсів**.

II. ПОРУШЕННЯ ЦИФРОВИХ ПРАВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ (порушення, які стосуються окремих осіб і не мають безпосереднього впливу на широкую аудиторію)

---

1. Порушення права на свободу вираження поглядів

1) Кібербулінг

а) журналіст ток-шоу про український футбол “TaToTake” Андрій Сеньків повідомив про цькування в соцмережах після того, як в одному зі своїх останніх ефірів він виступив на підтримку ЛГБТ-спільноти¹⁸.

2) Одночасне застосування таких способів правового захисту, як спростування та видалення спірних відомостей без обґрунтування необхідності в цьому; невмотивованість рішень про видалення спірної інформації, що порушує європейські стандарти у галузі свободи слова

Як зазначалось в попередніх звітах про результати моніторингу цифрових прав, в Україні активно розвивається судова практика, відповідно до якої суди зобов’язують не лише спростовувати ту чи іншу інформацію, визнану недостовірною, але й видаляти спірні відомості. При цьому, такі судові рішення, як правило, належним чином не мотивуються. Детальніше зазначену проблему описано в аналітичному звіті [“Судова практика у справах про поширення інформації в інтернеті: тенденції та проблеми правозастосовної практики”](#)¹⁹.

---

¹² <https://www.president.gov.ua/documents/1842020-33629>,

¹³ <https://www.president.gov.ua/documents/1332017-21850>

¹⁴ <https://www.president.gov.ua/documents/1262018-24150>

¹⁵ <https://www.president.gov.ua/documents/822019-26290>

¹⁶ <https://www.ppl.org.ua/monitoring/monitoring-cifrovix-prav>

¹⁷ Див. зокрема, М. Дворовий “Санкції та блокування веб-сайтів в Україні: як непомітно відкрити скриньку Пандори», аналітичний звіт, с. 11, режим доступу: https://dslua.org/wp-content/uploads/2021/06/Sanctions_and_Internet_UPD_2.pdf, з врахуванням доповнень, викладених у Індексі порушень цифрових прав за серпень 2021

¹⁸ <https://imi.org.ua/news/sportyvnyj-zhurnalist-povidomyv-pro-kibertskuvannya-cherez-pidtrymku-lgbt-spilnoty-i42233>

¹⁹ <https://bit.ly/3eHXQks> стор 21-32

У листопаді 2021 року під час моніторингу виявлено **4 (чотири)** рішення про **спростування та видалення спірних відомостей без належного обґрунтування необхідності в цьому**, а саме:

- а) постанова Київського апеляційного суду від 05.11.2021 у справі № 761/5102/21²⁰;
- б) рішення Галицького районного суду м. Львова від 09.11.2021 у справі № 461/6174/21²¹;
- в) заочне рішення Миколаївського районного суду Одеської області від 23.11.2021 у справі № 508/205/21²², яким крім видалення інформації, відповідача зобов'язано вибачитись та відмовитись від своєї оцінки ситуації, що порушує вимоги статті 10 ЄКПЛ;
- г) рішення Господарського суду м. Києва від 11.11.2021 у справі № 910/11737/21²³.

Окремо варто зауважити, що в Єдиному державному реєстрі судових рішень продовжують з'являтися рішення у справах про захист честі, гідності і ділової репутації, а також вирoki судів в яких зміст спірної інформації прихований позначками “ІНФОРМАЦІЯ №_”, що унеможливує ознайомлення з відомостями, щодо яких заявлено позовні вимоги (подано заяву про встановлення фактів, що мають юридичне значення, постановлено вирок). Прикладом таких рішень є рішення Овідіопольського районного суду Одеської області від 04.11.2021 у справі № 509/3540/20²⁴, постанова Київського апеляційного суду від 05.11.2021 у справі № 761/5102/21²⁵, рішення Галицького районного суду м. Львова від 09.11.2021 у справі № 461/6174/21²⁶, постанова Київського апеляційного суду м. Києва від 07.10.2021 (оприлюднена в ЄДРСР 30.11.2021).

Приховування від громадськості обставин справи не дає можливості зрозуміти суть правопорушення, встановленого судом, а також мотиви суду при ухваленні рішення. Відтак, публікація подібних неповних текстів судових рішень із приховуванням значної частини інформації, важливої для громадського контролю, має ознаки порушення принципу гласності та публічності судових процесів та, зокрема, публічності судових рішень, а також права громадян на інформацію про діяльність судової влади.

3) Застосування способу правового захисту, не передбаченого законом

а) заочним рішенням Дніпропетровського районного суду Дніпропетровської області від 01.11.2021 у справі № 175/2184/21²⁷ відповідача зобов'язано вибачитись перед позивачем, незважаючи на те, що такий спосіб правового захисту не передбачений законом (справа “Редакція газети “Правое дело” і Штекель проти України). Крім того, у цій справі суд визнав недостовірною інформацію, яка має ознаки оціночних суджень;

б) аналогічна ситуація має місце в заочному рішенні Дніпропетровського районного суду Дніпропетровської області від 01.11.2021 у справі № 175/2183/21²⁸, яким до тексту спростування суд зобов'язав включити речення наступного змісту: “*Перепрошую та вибачаюсь за порушення честі, гідності та ділової репутації ОСОБА_1 за оприлюднення інформації щодо нього*”.

4) Спростування оціночних суджень

а) рішенням Бориспільського міськрайонного суду Київської області у справі №359/3092/19²⁹ зобов'язано спростувати інформацію, яка має всі ознаки оціночних суджень, а саме: «*Інформація про те, що ОСОБА_1 не рахується з правами інших людей, не відповідає дійсності*»;

---

²⁰ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100905188>

²¹ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101094751>

²² <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101350497>

²³ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101278473>

²⁴ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100809444>

²⁵ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100905188>

²⁶ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101094751>

²⁷ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100919563>

²⁸ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100919561>

²⁹ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101153943>

б) рішенням Броварського міськрайонного суду Київської області від 09.11.2021 у справі № 521/1956/19³⁰ визнано недостовірними відомості, які мають ознаки оціночних суджень, а саме (орфографію збережено): «...Нажаль, мене почули не всі. І ми отримали чергову спробу тиску, маніпуляції та навіть погрози фізичними діями по відношенню до посадових осіб державної установи!... Ми вважаємо, що у такий спосіб представники компанії «Ф.» намагаються незаконно вплинути на рішення, що приймають або прийматимуть посадовці. Будемо домагатися відкриття кримінальної справи за фактом цих погроз та залякувань». Крім того, відповідача зобов'язано опублікувати текст спростування, із змісту якого вбачається, що суд примушує його змінити свою точку зору. Покладення на відповідача такого обов'язку фактично порушує його право на свободу вираження поглядів (зокрема, свободу мати свої погляди);

в) рішенням Тернівського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 12.11.2021 у справі № 215/101/20³¹ визнано недостовірними висловлювання “потвора” та “шахрайка”, які суд визнав образливими.

5) Фейкові застосунки

У Google Play з'явився фейковий застосунок військового радіо Армія FM, який називається «Армія FM онлайн». Про це повідомила на фейсбук-сторінці заступниця міністра оборони України Ганна Маляр, зазначивши: «Жодного відношення до нашої військової радіостанції він не має. Справжній додаток має назву "Армія FM – військове радіо"». На її думку, двійника створили, щоб зменшити аудиторію справжнього військового радіо, а також щоб дискредитувати «Армія FM»³².

6) DoS-атаки на веб-сайти, блокування сторінок у соцмережах, що призводять до порушення доступу до інформації

а) одне з найпопулярніших інтернет-видань Житомирської області “Житомир.info” зазнало DDoS-атаки, внаслідок якої було втрачено новини за 17-19 листопада 2021³³;

б) Facebook без очевидних причин забанив сторінку Укртрансгазу про що на своїй сторінці у Facebook повідомив Нафтогаз³⁴.

Таким чином, у листопаді 2021 року зафіксовано **13 (тринадцять) порушень цифрових прав індивідуального характеру, які стосуються права на свободу вираження поглядів у цифровому середовищі.**

2. Приватне життя та захист даних

1) Незаконне поширення персональних даних

а) экс-правоохоронець з Полтавщини продавав інформацію з обмеженим доступом із закритих державних та комерційних баз даних. Зловмисник торгував закритою інформацією, якою володіли правоохоронці та державні органи, а також банківські установи та оператори мобільного зв'язку. Зокрема, базами даних Міністерства внутрішніх справ, Державної податкової служби, Державної міграційної служби, Державної фіскальної служби, Міністерства юстиції України, Пенсійного фонду України³⁵;

б) мешканець Одеси продавав у мережі персональні дані 42 мільйонів іноземців. Кожна з його баз даних коштувала 1 000 доларів³⁶.

³⁰ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101511014>

³¹ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101332780>

³² <https://www.facebook.com/ganna.maliar/posts/2015714528587579>

³³ <https://imi.org.ua/news/redaktsiya-sajtu-zhytomyr-info-povidomyla-pro-ddos-ataku-i42441>

³⁴ <https://www.facebook.com/NaftogazGroup/posts/4672639552815793>

³⁵ <https://ssu.gov.ua/novyny/sbu-vykryla-ekspravookhronstia-yakyi-prodavav-personalni-dani-ukraintsiiv>

³⁶ <https://internetua.com/ukrainec-sliil-personalnye-dannye-42-millionov-cselovek>

2) Цькування за сексуальну приналежність

а) солдат контрактної служби заявляє, що співслужбовці цькують його за те, що він гей. Отримавши доступ до його особистого листування у мобільному телефоні, вони викрали світлини з пристрою та тепер шантажують і погрожують йому розправою³⁷.

Отже, у листопаді 2021 року зафіксовано **3 (три) порушення цифрових прав індивідуального характеру, які стосуються приватного життя та захисту даних.**

Загалом у листопаді зафіксовано **16 (шістнадцять) порушень цифрових прав індивідуального характеру з яких 13 (тринадцять) порушень права на свободу вираження поглядів у цифровому середовищі і 3 (три) порушення права на захист приватного життя та персональних даних.**

III. ПОТЕНЦІЙНІ ПОРУШЕННЯ ЦИФРОВИХ ПРАВ

---

1) Дії органів влади

а) введення неконкурентного мита на кабельну продукцію в розмірі понад 20 % може призвести до росту інтернет-тарифів та зриву програми цифровізації країни³⁸;

б) Президент України Володимир Зеленський повідомив, що Міністерство цифрової трансформації підписало меморандум із компанією Apple про перепис населення³⁹, що потенційно може призвести до незаконної передачі персональних даних українців іноземній приватній компанії.

2) Незаконний збір та поширення персональних даних, вразливості програмного забезпечення, які створюють можливості незаконного збору персональних даних:

а) Facebook та Instagram збирають інформацію про користувачів, молодших 18 років за допомогою спеціального програмного забезпечення, яке начебто відслідковує їхню активність під час перегляду веб-сторінок⁴⁰;

б) Instagram почала запитувати у деяких своїх користувачів відео-селфі з метою їх ідентифікації, збираючи в такий спосіб біометричні дані. Соціальна мережа пояснює необхідність такого кроку боротьбою з ботами⁴¹;

в) з'явилися фішингові сайти-клони відомих українських банків та фінансових організацій, серед яких Приватбанк, Monobank, Tengo, MiLoan, MyCredit, CreditPlus, CCloan, які збирають номери телефонів українців⁴²;

г) 89% зламаних акаунтів Google Cloud використовувались для майнінга криптовалют-звіт⁴³.

3) Обмеження можливості поширювати та отримувати інформацію в інтернеті (злами акаунтів, DDOS- та інші атаки, які потенційно можуть спричинити збій в роботі веб-сайтів, інші збої в роботі веб-ресурсів тощо):

---

³⁷ <https://zmina.info/news/soldaty-na-zaporizhchyni-vkraly-z-telefona-pobratyma-pryvatni-foto-ta-teper-pogrozhuut-rozpravoyu-bo-vin-gej/>

³⁸ <https://internetua.com/v-ukraine-vyrastut-internet-tarify-iz-za-neodnoznachnogo-resheniya-suda>

³⁹ <https://twitter.com/ZelenskyUa/status/1465637434004283395?fbclid=IwAR2JcbF9jsRmwcVbN3nL95oclfYNwyALtiWakKnE1LKaiiBwqrTEZ9gh47Q>

⁴⁰ <https://internetua.com/facebook-i-instagram-sobirauat-dannye-o-nesovershennoletnih-polzovatelyah-the-guardian>

⁴¹ <https://internetua.com/instagram-nacsal-zaprashivat-u-polzovatelei-video-selfi-v-csem-pricsina>

⁴² <https://internetua.com/poyavilis-klony-saitov-privat-i-monobank-kotorye-ohotyatsya-za-personalnymi-dannymi-ukraincev>

⁴³ <https://internetua.com/otcset-89-vzломannyh-akkauntov-google-cloud-ispolzovalis-dlya-maininga-kriptovaluat>

а) 9 листопада в роботі соціальної мережі Facebook виник глобальний збій. Найпоширеніша проблема, яка виникала у користувачів мережі з України, пов'язана із оновленням сторінок у Facebook⁴⁴.

Таким чином, у листопаді 2021 року зафіксовано **7 (сім) потенційних порушень цифрових прав**, виявлених під час моніторингу.

Підсумовуючи викладене необхідно зазначити, що моніторинг порушень цифрових прав в Україні у листопаді 2021 року дозволив виявити:

- **12 (дванадцять) фактів порушень цифрових прав загального характеру** у вигляді обмеження доступу до інтернету, які стосуються:

- **697 веб-ресурсів**, які заблоковано в позасудовому порядку.

- **16 (шістнадцять) порушень цифрових прав індивідуального характеру**, з яких:

- **13 (тринадцять) фактів** стосуються порушення права на свободу вираження поглядів у цифровому середовищі;

- **3 (три) випадки** пов'язані з порушенням права на приватне життя та захист даних.

Виявлено також **7 (сім) потенційних порушень цифрових прав**.

Це дослідження проведено в межах проєкту “Моніторинг ситуації зі свободою в інтернеті в Україні”, що реалізується за фінансової підтримки [ABA ROLI Ukraine](#).

---

⁴⁴ <https://internetua.com/v-rabote-facebook-vnov-zafiksirovan-sboi>